

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

VANUPOssa todetaan, että ” Kokonaisvaltaisen nuorisopolitiikan keskiössä on nuori ja hänen hyvinvointinsa sekä lähiyhteisönsä, eivät erilaiset asiakkuudet tai järjestelmät.” Ohjelmassa ehdotetut toimenpiteet ovat kuitenkin pikemminkin organisaatio- ja järjestelmälähtöisiä kuin nuorten ja perheiden moninaista elämäntodellisuutta ja voimavaroja huomioivia. Ohjelma ei myöskään näytä tunnistavan sitä, miten useilla rakenteellisilla ratkaisuilla (esimerkiksi koulutukseen kohdistuneet leikkaukset, koulujen lakkauttamiset, sosiaaliturvan leikkaukset) on nuorten ja perheiden hyvinvointia vähentävä vaikutus.

Lausunto lähtee liikkeelle näkemyksestä, että suurin osa suomalaisista nuorista voi hyvin. Tämä on totta osittain. On tärkeää seurata myös nuorten hyvinvoinnin kehittymisen kulkusuuntaa. Useat tutkimukset osoittavat, että esimerkiksi yksinäisyyden kokemus on edelleen liian monen nuoren kohdalla todellisuutta. VANUPO tunnistaa sen, että hyvinvointi jakautuu epätasaisesti, mutta tähän tulee ohjelmassa puuttua napakammin.

Harrastustoiminnan mahdollistaminen kaikille on tärkeää erityisesti siitä näkökulmasta, että korona-aika kavensi monen lapsen ja nuoren mahdollisuuksia harrastamiseen, eikä tilanne ei ole vielä kukaan palautunut koronaa edeltävälle ajalle. Tiukentunut taloustilanne on aiheuttanut lisäksi monissa perheissä sen, että harrastuksiin ei ole varaa. Maksuttoman, matalan kynnyksen harrastustoiminnan kehittäminen on siten tärkeää. Samalla on huomattava, että pelkkä harrastustoiminnan vahvistaminen ei ole riittävä toimenpide nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten ja perheiden tukeminen tulisi asettaa ohjelmassa keskiöön.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

VANUPO korostaa tutkitun tiedon merkitystä tilanteen kartoittamisessa ja nuorille suunnatun tuen kehittämisessä. Konkretia siitä, miten tutkimusta kehitetään ja koordinoidaan, puuttuu kuitenkin kokonaan. Useiden tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitus on tällä hetkellä vaakalaudalla. Diak on ollut mukana kehittämässä nuorten Zekki-elämäntilannemittaria apuvälineeksi palveluohjaukseen.

VANUPO korostaa koulutuksen merkitystä nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Oppimis- ja opiskeluyhteisöillä onkin keskeinen merkitys nuorten hyvinvoinnin ja identiteetin rakentumisessa. Lausunnon tarkastelukulma jää kuitenkin kapea-alaiseksi, kun lausunnossa ei huomioida viime vuosina tehtyjen koulutuspoliittisten ratkaisujen merkitystä koulutuksen toteuttamiseen. Esimerkiksi ammattikorkeakouluja koskevat rahoitusleikkaukset vaikuttavat suoraan siihen, miten opiskelijoiden hyvinvoinnin tuki on mahdollista järjestää. Nuorten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen opetuksen järjestämisessä tulee yhä hankalammaksi.

Suuri osa lasten ja nuorten ajasta liittyy digitaalisiin ympäristöihin, millä on hyvät ja huonot puolensa. Tämä keskeinen osa-alue jää VANUPOssa liian vähälle huomiolle. Nuorten digiympäristöjä koskevaa tutkimusta, digiosaamisen kehittämistä ja digitaalisten palveluiden tuottamista tarvitaan tulevaisuudessa.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

VANUPOssa ei ole mitään mainintaa monikulttuurisen ja moniarvoisen yhteiskunnan kansalaistaidoksi mainitusta uskonto- / katsomuslukutaidosta. Tämä on kuitenkin esim. Sitran asiakirjoissa mainittu tärkeänä tulevaisuuden taitona. Katsomustietoisuuden, katsomusten ymmärtämiseen ja kohtaamiseen liittyvän osaamisen yhdistäminen dialogitaitojen vahvistamiseen tukee kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten hyvinvointia, auttaa ja jäsentää heidän maailmanymmärrystään (ja helpottaa myös yleistä ahdistuneisuutta). Katsomustietoisuus ja -osaaminen kiinnittyy vahvasti myös rauhaan, sovintoon ja antirasistiseen yhteiskuntaan liittyviin teemoihin ja vahvistaa nuoren osallisuutta, identiteettiä ja kokemusta elämän tarkoituksellisuudesta sekä vähentää ulkopuolisuuden kokemusta. Nuorten ja heidän perheittensä parissa työskentelevien katsomusosaamisen vahvistaminen tulisi kirjata lausuntoon.

Nuorisotyön ja -toiminnan tukemisen linjaukset

Hienoa on, että VANUPOssa pidetään tärkeänä nuorisotyön laadukkaan koulutuksen vahvistamista. Tämä jää kuitenkin irralliseksi lauseeksi, jos lähtötilannetta ja konkreettisia vahvistamisen toimia ei kuvata. Esimerkiksi Diak kouluttaa sosionomi (AMK)- nuorisotyönohjaajia, joiden koulutus on tällä hetkellä korkeakoulutuksen halvimmassa kustannuskategoriassa.

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

-

Valtonen Minna
Diakonia-ammattikorkeakoulu OY